

Omaniku ootused aktsiaseltsile A.L.A.R.A.

Sissejuhatus

Käesolevasse dokumenti on koondatud riigi kui AS-i A.L.A.R.A. ainuaktsionäri põhilised ootused AS A.L.A.R.A. tegevusele.

Eesti Vabariik seab endale kuuluvatele äriühingutele kolm peamist eesmärki:

- tegeleda valitud valdkonnas kasumliku ja efektiivse majandustegevusega, mis tagab äriühingu arengu ja riigile optimaalse ja stabiilse omanikutulu;
- täita riigi poolt kehtestatud strateegilisi eesmärke vastavalt äriühingu suhtes kohaldatavatele seadustele, regulatsioonidele ja arengukavadele;
- olla Eesti äriühingutele heaks eeskujuks heade juhtimistavade, sotsiaalse vastutuse ning kõrge ärikultuuri poolest.

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutavad äriühingute nõukogud ja juhatused. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide harmoonilise ning pikaajalise kaitsmise eest vastutavad äriühingute nõukogud.

AS A.L.A.R.A. klassifikatsioon riigivara seaduse alusel: Valdavalt avalike eesmärkidega äriühing.

Eesti Vabariik omab AS-s A.L.A.R.A. osalust lisaks tulu teenimisele järgmistel kaalutlustel:

- AS-il A.L.A.R.A. on oluline roll minimaalse kiirgusohuga elukeskkonna tagamisel;
- AS A.L.A.R.A. teostab riigile kuuluva Paldiski endise tuumaobjekti haldamist, desaktiveerimist ning ümberkujundamist kõikidele rahvusvahelistele ja Euroopa Liidu nõuetele vastavaks radioaktiivsete jäätmete vahehooldlaks, sh. kahe reaktorisektsiooni ohutut hoiustamist kuni 50. aastaks;
- AS A.L.A.R.A. teostab riigile kuuluva Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamist ja järk-järgulist likvideerimist;
- AS A.L.A.R.A. tegevuse kaudu on võimalik kujundada kogu kiirgusohutuse arengut Eestis tagamaks selle vastavust siseriiklikele ja rahvusvahelistele nõuetele ning kiirgusohutuse valdkonna headele tavadele.

AS A.L.A.R.A. lähtub oma tegevuses Vabariigi Valitsuses 17.04.2008. a. heaks kiidetud kiirgusohutuse riiklikus arengukavas 2008-2017 ja selle rakendusplaanis 2012-2015 toodud tegevussuundadest.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab AS A.L.A.R.A. aktsiate valitseja üle ning ajakohastab neid kord aastas.

Strateegilised eesmärgid

AS A.L.A.R.A. näol on tegemist Eesti Vabariigile strateegiliselt olulise äriühinguga, kelle ülesandeks on Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla

haldamine ja saastusest puhastamine, omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ning radioaktiivsete jäätmete käitlemine. Omanik seab AS-le A.L.A.R.A. ülesandeks:

- käidelda radioaktiivseid jäätmeid inimeste tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohutul, kaasnevaid sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid arvestaval viisil;
- tagada valmisolek radioaktiivse saastuse hädaolukordadeks Paldiski ja Tammiku objektidel ning osaleda kiirgushädaolukordadeks valmisoleku võimekuse arendamisel Eestis tervikuna (sh. omanikuta kiirgusallikate ohutustamisel);
- töötada välja ja rakendada radioaktiivsete jäätmete iseloomustamise ja vabastamise süsteem, mis on vajalik hindamaks, millised jäätmed on võimalik tulevikus vabastada ja millised lõpladustada;
- alustada Paldiski endisel tuumaobjektil asuva kahe reaktorisektsiooni lammutamisega seotud keskkonnakaitseliste, tehniliste jms. analüüside ning uuringutega. Täna on tagatud Paldiski objektil asuvate reaktorisektsioonide ohutu hoiustamine kuni 50 aastaks ja seejärel tuleb alustada reaktorisektsioonide demonteerimisega (perioodil 2040-2050);
- alustada radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamisega seotud keskkonnakaitseliste, tehniliste jms. analüüside ning uuringutega. Paldiski objektil asuvate reaktorisektsioonide demonteerimise käigus tekkivad radioaktiivsed jäätmed ladustatakse hiljemalt 2040. aastaks rajatud radioaktiivsete jäätmete lõpphoidlasse;
- kiirgusmõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamise rahastamisvõimaluste väljaselgitamine eesmärgiga luua võimekus kõigi Eestis kasutatavate, toodetavate ja edasi müüdivate kiirgusmõõteseadmete kalibreerimiseks.

Lisaks minimaalse kiirgusohuga elukeskkonna tagamisele seab omanik AS A.L.A.R.A. ülesandeks uute teenusevaldkondade arendamise, valdkondliku kompetentsi koondamise (kiirgus- ja keskkonnakaitselised, tehnilised jms. analüüsid, uuringud) ning initsieerida uusi kontakte, võrgustikke ja äriideid järjest karmistuvate kiirgusohutusnõuete täitmisel, milleks on vajalik pidev valdkonna arendamine. Parima võimaliku tehnika ja säästliku ressursikasutusega, töökorralduse pideva parendamise ning töötajate kindlustamisega nende tööks vajalike teadmiste, oskuste ja vahenditega tuleb AS-l A.L.A.R.A. tagada oma toodete ja teenuste kõrge, kõiki kliente rahuldav kvaliteet.

Finantseesmärgid

Kasumlikkus

Riigi kui omaniku ootus on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud töötavad kasumlikult. Omakapitali hinna (oodatava omakapitali tootluse) määrab Rahandusministeerium oma iga-aastase „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandega“. AS A.L.A.R.A. oodatavaks minimaalseks omakapitali hinnaks määrati 11,06%, millest äriühing 2014. aastast ja edasi tehtavate finantsplaanide koostamisel peaks lähtuma. Kuna Eesti Vabariik omanikuna finantseerib AS-lt A.L.A.R.A. tellitavaid teenuseid läbi sihtotstarbelise toetuse, siis on omaniku esmane ootus teenuste osutamise kvaliteet (eelkõige kiirgusohutus) ja alles seejärel minimaalse omakapitali hinna järgimine.

Konservatiivsus

Riigi kui omaniku ootus on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust keskmisest madalamate riskidega ja konservatiivse kapitalistruktuuriga.

Äriühingud peavad tagama oma tegevuse jätkusuutlikkuse pideva uuendus- ja arendustööga ning vajalike investeeringutega. Investeeringud peab olema võimalik katta äriühingu põhitegevuse rahavoogudest ning riik reeglina omakapitaliinvesteeringuid äriühingutesse ei tee.

Kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult läbi analüüsitud ning kaasnevad riskid tuvastatud ning kvantifitseeritud. Optimaalse omakapitali proportsiooni koguvaradest määrab Rahandusministeerium „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes“. AS A.L.A.R.A. optimaalseks omakapitali proportsiooniks määrati vahemik 95% koguvaradest, millest äriühing 2014 aastast ja edasi tehtavate finantsplaanide koostamisel peaks lähtuma.

Efektiiivsus

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust efektiivselt, ressursisäästlikult ning inimeste tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohutul viisil. Äriühingud peavad tagama, et keskpikas ajahorisondis nende tulud kasvavad proportsionaalselt kiiremini kui kulud. Äriühingud peavad defineerima enda tegevusvaldkonnale kohased efektiivsusmõõdikud ning püüdlema nende järk-järgulise parandamise poole.

Omanikutulu

Riigi kui omaniku ootuseks on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud maksavad stabiilset ning ajas kasvavat omanikutulu (dividende). Omanikutulu (dividende) ei jaota need riigi osalusega äriühingud, keda riik ise läbi eelarve toetab (doteerib) ja/või teenust ostab. Kõik äriühingud peavad defineerima omanikutulu poliitika ning esitama selle teadmiseks üldkoosolekule. Tuginedes omanikutulu poliitikale teeb valitsev ministeerium omanikutulu ettepaneku Rahandusministeeriumile. Rahandusministeeriumi ettepanekul otsustab Vabariigi Valitsus äriühingu dividendisumma või –määra, millest osaluse valitseja peab üldkoosolekul hääletamisel juhinduma.

AS A.L.A.R.A poolt riigile osutatavate teenuste maht moodustab äriühingu aastasest käibest ca 80% ning Eesti Vabariik omanikuna finantseerib riigi poolt tellitavaid teenuseid läbi sihtotstarbelise toetuse. Seni, kuni AS A.L.A.R.A. puhul on tegemist riigi, kui omaniku poolt doteeritava sisetehingu äriühinguga, ei oota Eesti Vabariik äriühingult omanikutulu.